

JIŘÍ ŠKABRADA: KONSTRUKCE HISTORICKÝCH STAVEB (KAPITOLA 10 – KROVY) Praha – Argo, 2003, 395 stran.

JAN VINAŘ – VÁCLAV KUFNER: HISTORICKÉ KROVY KONSTRUKCE A STATIKA Praha – Grada, 2004.

Na knižním trhu se na přelomu let 2003/04 objevily dvě publikace nabízející díky bohaté kresebné a fotografické dokumentaci souhrnný pohled na vývoj historických krovových konstrukcí na našem území. Jiří Škabrada, docent fakulty architektury na pražském ČVUT, představil v produkci pražského nakladatelství Argo rozšířenou knižní podobu rozebraného titulu, který vyšel v řadě vysokoškolských skript v roce 2000.¹⁾ Kapitola věnovaná historickým krovům v nové knize zabírá plných 65 stran, tedy více než jednu šestinu celého svazku, který se jinak zaměřuje i na další druhy historických stavebních konstrukcí, nosných i doplňkových.

Druhá z recenzovaných publikací vyšla v nakladatelství Grada a je celá věnovaná historickým krovům, oba její autoři jsou stavební inženýři. Jan Vinař se historickými stavebními konstrukcemi dlouhodobě zabývá ve své projektční praxi a tuto tematiku externě vyučuje. Docent Václav Kufner dlouhá léta přednášel na stavební fakultě ČVUT, kde se věnoval statickým problémům, s kterými se lze setkat při rekonstrukcích staveb. Také tito dva autoři přímo navázali na svou předchozí publikaci, kterou vydalo nakladatelství EL CONSULT v roce 1995.²⁾ Výrazně přitom zvětšili rozsah textu a hlavně obrazových příloh.

Podívejme se nyní na obě práce podrobněji, a to převážně z úhlu pohledu stavebního historika.

KONSTRUKCE HISTORICKÝCH STAVEB

Výpravná kniha doprovázená množstvím kvalitních fotografií a pérových kreseb s proměřenými detaily si vzala za cíl oslovit současně laiky i odborníky, a to zejména ty, kteří z různých důvodů přistupují k historickým stavbám, aby si kladli otázky, zda jsou jejich jednotlivé součásti autentické a v jaké době asi vznikly. Toto důsledně „datovací“ hledisko také určilo podobu celého výkladu. Širší souvislosti historické, umělecko-historické a strukturálně technické byly zcela záměrně ponechány stranou (smysl zvoleného přístupu autor vysvětluje v úvodní stati). Díky účtyhodnému množství materiálu nashromážděnému v terénu je výsledkem kompaktní sdělení, které čtenářům umožňuje poznat, co je v daném časovém horizontu typické a co naopak zvláštní. V nepřehledné škále stavebních konstrukcí používaných v minulosti musí jít nutně o výběr omezený, přesto je vzhledem k autorovým zkušenostem a šíři jeho badatelského záberu dosti reprezentativní. Určitě tomu napomohlo i cílené zapojování vysokoškolských studentů do dokumentace historických staveb, stejně jako dlouholeté kontakty autora s badateli působícími i v odlehlejších regionech ČR.

Velmi silnou stránkou takto zpracované krovové kapitoly, a ostatně i celé knihy, je bezpochyby její obrazová část. Nebývalé kvalitní fotografie názorně ukazují celky i důležité detaily. Schémata krovů jsou až na zcela ojedinělé příklady (např. s. 198, s. 229) vykreslena způsobem, z něhož

dostáváme informace i o detailním vzhledu spojů a o podobě podélného vázání, tedy konečně tak, jak je tomu u zahradních stavebně-historických publikací už dlouhá léta pravidlem. Potěšující je také to, že u drtivé většiny schémat tesařských vazeb jsou uvedena měřítka zobrazení.³⁾ Určitým formálním ústupkem náročnějšímu grafickému provedení knihy je to, že obrázky nejsou číslovány. U příkladů krovů z rozsáhlejších zámeckých či klášterních areálů by bylo vhodné konkrétní konstrukce přesněji lokalizovat. Rovněž jména zpracovatelů, či bližší specifikaci původu dokumentace najdeme u pérovek bohužel jen ojediněle. Tyto zdánlivé maličkosti znesnadňují nebo dokonce znemožňují další práci (citace, srovnávání) s příklady krovů uvedenými v knize, ale také případné kritické reakce na ty obrázky, u nichž jsme zjistili někdy i dosti podstatné odchylky od skutečné podoby dokumentovaných konstrukcí (např. s. 188 nahore, 192 dole⁴⁾ nebo s. 204 dole).

Začeme-li se pozorněji do doprovodného textu, zjistíme, že se autor snažil přemostit terminologické tápání české technické literatury posledních několika desetiletí a navázat na tradiční odborné názvosloví.⁵⁾ Vydal se přitom ne snadnou cestou popularizujícího výkladu, kde vedle odborných termínů používá i některé nestandardní výrazy (např. Mukovy pracovní názvy typů krovů). Jindy si zase při popisech vypomáhá názvy sice historickými, které se však zabydly v moderní stavební mechanice jen ve velmi zúženém významu (např. rám, či příhradový nosník). Sice to může dnešním inženýrům, vyučeným železovým betonem a svařovanou ocelí, připadat téměř svatokrádežné, ale například v angličtině nebo němčině jsou ekvivalentní termíny (*a frame*, *a truss*, resp. *der Rähm*, *das Fachwerk*) i pro popisy historických dřevěných konstrukcí používány naprosto běžně. Drobnou korekci je dle mého názoru třeba provést v popisu fotografií z krovu synagogy v Nové Cerekvi (s. 236), kde je nestandardní podélná stolice interpretována jako dvojité věšadlo, přestože jde o sice podivné a možná dodatečně zahuštěné, ale přesto vzpěradlo. Jako nepříliš vhodné, v odborné literatuře však kupodivu dost rozšířené, se jeví používání pojmu „diagonála“ pro označení šikmých prvků v krovech. Členění textu na podkapitoly je vcelku přehledné a jasné a sleduje logiku výkladu, systematictější založené čtenáře asi zarazí, proč autor přechází od časového dělení (středověk) na dělení do konstrukčních skupin (novověk). Pochopitelným důvodem je nespíš přetrvávající terminologická nevyjasněnost v pojmenování starších typů krovů. To ale nemění nic na tom, že alespoň stručné podkapitoly o stojatých stolicích se mohly, a asi i měly, ve výkladu objevit už dříve, u krovů renesančních i pozdně středověkých, zvláště pak, předpokládáme-li, že právě stojaté stolice stály na počátku geneze stolic ležatých. Na úrovni shrnujícího popularizujícího textu se pak jako zbytečné matoucí jeví minuciózní úvaha o vhodnosti používání základního termínu „*ležatá stolice*“ (s. 200 dole), která zastí-

ňuje pro pochopení věci zásadně důležitou věc, vyslovenou jen jakoby mimochodem, tedy fakt prostorového pojetí, kterým se odlišují novověké konstrukce krovů od středověkých.⁶⁾ Zcela zaslouženě věnoval autor textu značnou pozornost statí o postupném přechodu od tradičních krokových krovů s hambalky k moderním vaznicovým konstrukcím, tedy významnému inovačnímu procesu, který se odehrál v průběhu druhé poloviny 19. století.

Škoda, že se během tiskové přípravy nepovedlo průběžně aktualizovat údaje o konstrukcích dendrochronologicky datovaných v posledních letech – sám autor v úvodu upozorňuje, že rukopis odpovídá stavu poznání k roku 2000. Je však pravdou, že dodatečně zjištěná exaktní datování u drtivé většiny uvedených příkladů velmi přesně odpovídají předpokladům vysloveným ještě bez znalosti těchto výsledků jen na základě konstrukčně typologických rozborů,⁷⁾ což je mimochodem pro „datovací“ příručku znamenitá reference.

HISTORICKÉ KROVY KONSTRUKCE A STATIKA

I tato kniha je založená převážně na publikování obrazového materiálu. Provedení je tentokrát podstatně skromnější – brožovaná vazba, menší formát a o poznání nižší pořizovací i tisková kvalita přílohových fotografií. Podstatně nižší je tím pádem i cena knihy, což bude mít nepochybně za výsledek i její větší rozšíření mezi čtenáře. Podle úvodních slov autorů jde o první svazek rozsáhlejší práce, která by měla pomoci památkářům, historikům, projektantům a stavitelům i laické veřejnosti poznávat a hodnotit historické krovky a odpovídajícím způsobem přistupovat k jejich záchraně, opravě a údržbě.

Knihy se dělí na část věnovanou konstrukčně typologickým aspektům hodnocení krovů, kterou zpracoval Jan Vinař, a na část věnovanou statice (výpočetním modelům zatížení, modelům popisujícím chování konkrétních konstrukcí a namáhání tesařských spojů), jejímž autorem je Václav Kufner.

První část knihy je uvedena stručnými kapitolami o statické funkci krovů a o sklonech střech, jaké se uplatňují v různých klimatických pásmech. V kapitole 3 *Třídění a názvosloví krovů* autor rozebírá různá hlediska, podle nichž je možné krovky třídit, a co je důležité: vysvětluje terminologii, kterou pak používá v dalším textu. Je přitom škoda, že prohlášení na s. 18 (*„Rozpory v názvosloví je možno řešit různým způsobem, rozhodně nedoporučujeme zavádění zcela nové terminologie, považujeme za užitečné využít tradičních názvů.“*) je zpočtybně hned v následující větě: *„Náš názor na užívání terminologie je vyjádřen v příkladech popisů.“*

Výsledná typologická osnova (s. 20–21) je dosti složitá a od zažitého třídění doposud užívaného v naší i zahraniční literatuře a praxi se liší hlavně přesunutím hambalkových krovů se stolicemi do kategorie krovů vaznicových. K tomu autor dochází díky tomu, že při rozboru konstrukcí upřednostňuje hledisko statické, kdy při ideální distribuci zatížení po konstrukci předpokládá to, že vodorovné prvky podélných stolic svádějí veškeré zatížení do plných příčných vazeb krovu.⁸⁾ V katalogové části knihy pak dochází k nezvyklé situaci, kdy například schémata krovů uváděná Friedrichem Ostendorffem na základě genetického členění jako charakteristické příklady hambalkových konstrukcí

přesouvá do kapitol nazvaných *„Vaznicová soustava s ležatou stolicí“* a *„Vaznicová soustava se stojatou stolicí“*.

V popisech krovů pak následuje celá řada terminologických novinek, na které si musí čtenář zvyknout. Je to například používání výrazu vzpěra, kterým oba autoři s odvoláním na vzpěradlový princip fungování příčných ráhů míní sloupky ležatých stolic. Jalovými vazbami označují všechny vazby bez sloupků stolic, ať mají vazné trámy nebo nemají.⁹⁾ Autoři dále nerozlišují mezi vaznicemi, podélnými rozpěrami stolic a prahy stolic, což je rovněž na úkor srozumitelnosti popisů. Podobně jako u předchozí publikace i zde by bylo dobré vyvarovat se při popisu šikmých prvků v krovech výrazu „diagonála“.

Hlavní stať první části knihy je věnovaná konstrukcím a obsahuje téměř 300 příkladů konkrétních řešení krovů. Mezi nimi je uvedeno i množství ukázek z ciziny, zvláště v části věnované historickým vaznicovým krovům, které jsou rozšířené zejména ve středomořské oblasti. Několik desítek obrázků je přetištěno z proslulé Ostendorffovy knihy.¹⁰⁾ Nechybějí ani příklady střech některých velmi primitivních historických konstrukcí a současně je uvedena i řada zcela novodobých řešení, která byla použita při opravách památek realizovaných atelierem Murus Praha. Čtenář tím získává představu o značné variabilitě možných technických řešení, jaká se nabízejí při zastřešování staveb s využitím dřeva jako výhradního nebo aspoň výrazně převažujícího stavebního materiálu. Doprovodný text spolu s popisy obrázků upozorňuje na hlavní použité konstrukční principy i na případné slabiny uvedených příkladů, a pomáhá tak uvědomovat si důležité stavebně technické souvislosti.

Autor se vcelku správně rozhodl obrazové přílohy otisknout ve stavu, v jakém je získal od projektantů či stavebních historiků, jejichž jména v popisech důsledně uvádí. Nedostatkem znesnadňujícím další práci s publikovaným materiálem je tentokrát absence měřítek u obrázků – nepochopitelné jsou redakční zásahy v těch případech, kdy originální dokumentace měřítko obsahovala a v knize jej postrádá, ačkoli jsou obrázky různě velikostně upravené. Tyto nesrovnalosti zachytí i průměrně pozorný čtenář, protože například u krovu panské sýpky čp. IV/86 v Telči (tabule 68, s. 109) se liší zobrazovací měřítko příčné vazby a podélného vázání téže (!) konstrukce o plných 30%. Podobná situace se objevuje i u krovů kostela sv. Jana Křtitele v Zátoni (tabule 51, s. 84 dole). Pro další stavebněhistorická bádání je velmi sporná využitelnost obrázků, které mírou podrobnosti zobrazení spojů nesplňují ani základní úroveň zažitou v odborné literatuře (tabule 36, 43 dole, 44, 51, 52 62 a 63 nahoře, 78 dole). Jinde se ukazuje, že i velmi důvěryhodně vypadající projektové zaměření (tabule 37 na s. 68 nahoře) při srovnání s nákresem téhož krovu pořízeným pro potřeby stavebněhistorického průzkumu¹¹⁾ vykazuje rozdíly v geometrii, spojích i v uváděném sklonu krokví (60° versus 63°).

K asi nejzávažnějším chybám v obrazové příloze patří zejména schémata krovů špejcharu bechyňského zámku a křídla s Jelením sálem (tabule 51, s. 84). Tento omyl byl ale evidentně převzatý ze skript vydaných z pozůstalosti Jana Muka.¹²⁾ Přesná lokalizace prezentovaných schémat krovů je bohužel slabinou velké části uvedených příkladů (zámek Benešov nad Ploučnicí, minoritský klášter v Českém Krum-

lově. U krovů některých kostelů není uvedeno, zda jde o konstrukce nad lodí či presbyteriem (Lískovice, Milevsko, Žlutice a Sedlčany, Radomyšl, Chvalšiny). Tiskařskému šotkovi lze přičíst překlep v názvu obce „Hostilkovice“ namísto správného „Hostíkovice“, stejně jako i to, že se v celé knize objevují výrazy „kráče, kráčata“ místo správných termínů „krátče, krátčata“.

Do popisů v katalogu nebyly bohužel ani zde zahrnuty některé důležité výsledky dendrochronologických datování z posledních let. Týká se to např. krovu nad východním křídlem domu čp. 436 v Praze – Starém Městě (s. 67), datovaného 1399/1400 (d), krovu kostela sv. Jakuba v Čížově (s. 81), datovaného nikoli do 16. století, ale (1459/60 (d), krovu nad kaplí sv. Wolfganga v areálu minoritského kláštera v Českém Krumlově (s. 152), která sice byla svěcena roku 1491, ale jejíž krov byl dendrochronologicky datován do přelomu let 1473/74 (d),¹³⁾ krovu nad lodí kostela ve Stonařově – s. 56, nikoli 16. století, ale 1635/36 (d). Správné datování krovu kostela sv. Anny v Praze na Starém Městě (s. 67) je nikoli do šedesátých, ale do dvacátých a sedmdesátých let 14. století.¹⁴⁾ Podobně je třeba uvést na pravou míru charakteristiku krovu nad refektářem někdejšího kláštera dominikánek u sv. Anny, kde byly vzpěry krokvi (nejde o ondřejské kříže v pravém slova smyslu – vzpěry jsou na sobě totiž vzájemně zcela nezávislé) doplněny do původní konstrukce 1331/32 (d) o více než čtyřicet let později 1373/74 (d).¹⁵⁾ Upřesnit bychom měli i popis fragmentů z krovu čestného dvora tzv. Valdštejnské loggie (tabule 26, s. 57 nahoře), kde známe dendrochronologické datování původní konstrukce 1627+ (d) i mladší úpravy 1805/06 (d), při které bylo staré dřevo z velké části znovu použito. Dlažby pro nekryté pláty přitom nenáleží „změně krovu (asi v 18. století)“, ale naopak souvisejí s původním vzhledem vazby.¹⁶⁾

U oddílu věnovaného statice krovů (stať zpracoval Václav Kufner) se nebudu pouštět do polemiky s uvedenými interpretacemi a vývody. Téma je natolik specifické a závažné, že lze očekávat, že vyvolá širší odbornou diskusi. Při listování obrazovou přílohou v kapitole věnované výpočetním modelům krovů si nicméně nemohu odpustit několik poznámek, které bezprostředně souvisejí se způsoby vykreslování historických tesařských vazeb, což je téma často diskutované i stavebními historiky.¹⁷⁾ Srovnáme-li schémata prázdné (sic!)¹⁸⁾ a plné vazby krovu presbyteria chrámu sv. Bartoloměje v Plzni (obr. 8.6 na s. 234) a jejich výpočetní modely (obr. 8.7 na s. 235) s podrobnějším a na první pohled věrohodnějším publikovaným zaměřením téhož krovu,¹⁹⁾ zjistíme velmi podstatné rozdíly. Modelovaná geometrie křížových vzpěr krokvi v mezilehlých vazbách naprosto neodpovídá skutečnému stavu konstrukce, z něhož je navíc zřejmé, že tyto vzpěry tvoří podporu pro horní vaznici. Z textu knihy se dále dozvíme, že: „částečná přeplátování ramen ondřejských křížů a věšákového sloupu s hambalky uvažujeme jako volná překřížení prutů“. Vzhledem k tomu, že podle zaměření skutečného stavu vůbec nejde o „částečná přeplátování“, ale o tzv. dělené hambalky složené ze dvou kusů čepovaných z bočních stran do středového věšáku, jsou výpočetní model, a tím i čtenáři nabízené grafické vyhodnocení sil (obr. 8.8) zcela neadekvátní. Tento příklad myslím velmi výmluvně ukazuje, že přesné zachycení detailů v provedení konstrukčních spojů je důležité nejen pro řád-

né stavebněhistorické hodnocení a typologické zařazení příslušného krovu, ale i pro správné pochopení statické funkce celé konstrukce.

U obou posuzovaných publikací je třeba ocenit zejména to, že jejich autoři vynesli svou kůži na trh, nebáli se vstoupit na terminologicky neuspořádané hřiště a nabídli odbornému i laickému plénu své bohaté a dlouhá léta naplňované osobní archivy jako východisko pro další diskusi. Ostatní, zejména mladí zájemci o tuto problematiku, tak konečně dostávají do rukou česky psanou literaturu, kterou můžou dále precizovat vlastními podrobnými průzkumy či projekty.

Současně se zřetelně ukazuje, že souhrnný pohled na téma historických krovových konstrukcí nemůže být věcí jednotlivců, ale vyžaduje širokou a názorově otevřenou týmovou spolupráci.

JIRÍ BLÁHA

POZNÁMKY

- 1) J. Škabrada, Konstrukce historických staveb. Vydavatelství ČVUT, Praha 2000, 192 strany, 204 obrázky.
- 2) J. Vinař – V. Kufner – I. Horová, Historické krovky. EL CONSULT Praha 1995, 92 stran (Vinař 25 stran, 20 obrázků; Kufner 45 stran, 43 obrázků).
- 3) Chybějí vlastně jen u výřezů z historických plánů, citelněji je ovšem postrádáme hlavně u obrázků na s. 199, s. 218 a s. 239 dole.
- 4) Srov. s J. Bláha, Výsledky průzkumu historických krovů v kláštorech klarisek a minorit v Českém Krumlově. In: Průzkumy památek 2/1999, obr. 4 na s. 127.
- 5) Moderní česká terminologie používaná v oboru výzkumu historických stavebních konstrukcí vychází z několikadílné učebnice Konstrukce pozemního stavitelství od Jiřího Pacolda, která vyšla poprvé roku 1890 a poté ještě v několika dalších vydáních. Patřila přitom mezi poslední práce svého druhu, kde se objevují podrobné popisy nejen novodobých konstrukcí průmyslového věku ale i starších krovových soustav. Dobrá kompatibilita této učebnice se zahraničním, zejména německým názvoslovím, způsobila, že užívaná terminologie byla hojně používána veškerou pozdější českou slovníkovou a encyklopedickou literaturou technických směrů.
- 6) Středověké krovky, třebaže složité podélně vázané, vznikají skládáním a ortogonálním křížením ve své podstatě rovinových stolic či rámců. Naproti tomu ležatá stolice je kvalitativně vyšším typem tesařské vazby, jejíž výroba vyžaduje vyšší míru abstrakce a geometrické představivosti. Tyto schopnosti tesařských mistrů jsou rozvíjeny i v dalším vývoji, což se projevuje hlavně na složitě vázaných valbových střešních nárožích a úžlabích nebo u mansardových a dalších modifikací tvaru barokních střech.
- 7) Výjimke je skutečně jen pár – například typologicky pozdně středověký krov nad lodí farního kostela Nanebevzetí P. Marie ve Slavonicích, pochází ze skutečnosti až z první čtvrtiny 18. století a je evidentně replikou předchozí tesařské vazby. Tímto zjištěním se mj. poněkud znejasňuje interpretace otisku křížem vyztužené příčné vazby na západním štítě tohoto kostela (viz zmínku na s. 184 dole).
- 8) Takto si vysvětluje i statické chování podélně vázaných pozdně gotických krovů: „krovky s podepřenými hambalky můžeme považovat rovněž za krovky vaznicové, do kapitoly o krovech hambalkových je zařazujeme vzhledem ke genetickým souvislostem“ (s. 72–73). Víme však, že právě u těchto krovů často hambalky na vaznicích stolic vůbec nespočívají a i v mezilehlých (nikoli ještě v prázdných) příčných vazbách si i po statické stránce uchovávají svůj krokevní, resp. hambalkový charakter. U prostorově působících a velmi tuhých barokních ležatých stolic je tomu sice už jinak, ale ani tam, zvláště v případech, kdy si krovky ponechávají vazné trámy ve všech vazbách, není distribuce zatížení do plných vazeb tak účinná, jako je tomu u skutečných krovů vaznicových.
- 9) Správně by měly být jako jalové, resp. prázdné vazby označovány pouze ty bez vazných trámů (viz J. Pacold, Konstrukce pozemního stavitelství, díl I. 2. vyd. Praha 1900, s. 25).
- 10) F. Ostendorf, Die Geschichte des Dachwerks. Leipzig und Berlin 1908.

- 11) J. Bláha, Výsledky průzkumu historických krovů v kláštorech klarisek a minoritů v Českém Krumlově. In: Průzkumy památek 2/1999, obr. 3 na s. 127.
- 12) J. Muk, Historické konstrukce I, ČVUT Praha 1996.
- 13) J. Kyncl – T. Kyncl, Dendrochronologie Českého Krumlova a okolí (stav ke konci roku 1999). In: Průzkumy památek 2/1999, s. 138–142.
- 14) J. Dvorská – L. Poláček, Dendrochronologické pracoviště v Mikulčicích v roce 1997. In: Zprávy památkové péče 2/1999, příloha s. 7–8.
- 15) I. Svobodová, Studie historického krovu západního křídla kláštera sv. Anny, Praha, Staré Město. Diplomová práce ČZU Praha, 2003.
- 16) Viz J. Bláha, Kresebná rekonstrukce dvou zaniklých krovů na Jičínsku. Sborník z konference Dějiny staveb 2001, s. 21–24 – náleзовou i rekonstrukční situaci zde představují obrázky č. 2 a 3.
- 17) Například: J. Sommer, Poznámka k průzkumům a dokumentaci historických krovů. Sborník z konference Dějiny staveb 2001, s. 161 až 172 nebo M. Panáček, Problematika dokumentace historických krovů, Sborník z konference Dějiny staveb 2002, s. 131–137.
- 18) Bohužel ani Kufner nerozlišuje mezi plnými, prázdnými a mezilehlými vazbami.
- 19) J. Anderle – T. Kyncl – J. Škabrada, Krovky kostela sv. Bartoloměje v Plzni, Sborník z konference Dějiny staveb 2002, s. 14.

EDICE MONUDET A MON•ARCH

Jan Sommer, Písek. Kostel Nejsvětější Trojice

Dokumentace vnějších liců zdiva, MONUDET-1, Jalna, Praha 2003, 12 stran, katalogové listy e. č. MD02120301, MD02120302.

Jan Sommer, Dekorativní a konstrukční prvky stavebních památek

Katalogové listy vydané v roce 2002, MONUDET-2, Jalna, Praha 2003, 20 stran, katalogové listy e. č. MD02090101-MD02090104, MD02092213, MD02092214, MD02102801.

Jan Sommer, Veverčí, hrad

Architektonické detaily v bývalé kapli a v břitové věži, MONUDET-3, Jalna, Praha 2003, 15 stran, katalogové listy e. č. MD02120401 - MD02120403, MD03010301.

Jan Sommer, Česká Kamenice, kostel sv. Jakuba Většího

Architektonické detaily lodi, MONUDET-4, Jalna, Praha 2003, 20 stran, katalogové listy e. č. MD02083101, MD03032001, MD03032201.

Jan Sommer, Architektonické články ze zaniklého kláštera v Podlažicích

MONUDET-6, Vyšlo jako účelová rozmnoženina, Jan Sommer, Praha 2003-01-07, 18 listů, katalogové listy e. č. MD03112701 - MD03112708.

Jan Sommer – Jiří Frühlich – Petr Pavelec – Jan Adámek – Jan Zhoř, Varvažov (okres Písek), kaple sv. Kateřiny

Poznatky o gotické podobě, MON•ARCH 1, Jalna, Praha 2003, 40 stran, fotografická a plánová dokumentace, katalogové listy edice MONUDET e. č. MD03012601 - MD03012603.

Na naší domácí scéně stavebních historiků najdeme pouze několik málo osobností, které by se mohly svou nezměrnou aktivitou a dovedením své dokumentační práce do nových vydavatelských počinů srovnávat s ing. Janem Sommerem. Jeho neustálé hledání nejvhodnějších prostředků exaktní dokumentace a publikačního zprostředkování historické, zejména středověké architektury, pramenící z dlouholeté badatelské zkušenosti, je obdivuhodné. Přitom však tvoří pouze jeden ze segmentů (i když asi jeden z největších) jeho profesionální práce. Jeho praktická aplikace nových dokumentačních prostředků, využívajících jednoduchých pomůcek a technologií lehce dostupných každému jedinci, ale zároveň splňující vysoké požadavky na přesnost záznamu, se snoubí se zásadní schopností na kvalifikované úrovni takto získaný materiál zprostředkovat ostatním badatelům k širokému využití. Význam této práce je z různých hledisek dokumentačních, výzkumných, metodických, památkářských a dalších nesporný a je velkým přínosem J. Sommera současnému stavebněhistorickému bádání v České republice.

Nejhmotatelnějšími výsledky jeho poslední aktivity jsou v záhlaví uvedené recenzované publikace. Vlastně však nejde o jednotlivé publikace, ale o celý katalogizační a vydavatelský projekt¹⁾ mající za úkol, jak píše sám J. Sommer, „především vydávat exaktně přesnou dokumentaci forem architektonických článků historických staveb. Smyslem tohoto záměru je vytvořit prostor pro publikaci dokumentace v dostatečně velkém měřítku, aby bylo možné její další srovnávací a analytické studium.“²⁾ Tedy věc, která zde doposud citelně chyběla, zvláště je-li oprávněně stále více zdůrazňována potřeba široké a komplexní dokumentace. Při dnešním všeobecném příklonu k výzkumu konstrukční, technologické a materiální podstaty staveb, jako zásadní podmínky poznání jejich vzniku a fungování, vystupuje otázka přesnosti kresebného a grafického záznamu a odpovídající nezbytné publikace jako naprosto určující. J. Sommerovi jde o to, aby profilace nebo náčrty určitého architektonického prvku či detailu byl přesně popsánou metodou na přesně určeném místě zaznamenán v co největší přesnosti i s drobnými detaily. Následná publikace v maximálním měřítku,